

Програма кваліфікаційного іспиту ОП «Урбаністика та міське планування» ОР Бакалавр

I. «Суспільна географія», «Економічна географія», «Соціальна географія», «Географія населення та розселення»

Основні підходи до визначення об'єкту суспільної географії. Просторова організація як предмет суспільної географії. Структура суспільної географії. Територія як ключове поняття суспільної географії. Властивості території. Поняття «простір», «виробництво простору», «стиснення простору». Поняття абсолютного та відносного розміщення. Поняття абсолютної та відносної відстані. Поняття «розмір» та «масштаб» у суспільній географії. Принцип полімасштабності. Поняття «зв'язність» та «доступність». Поняття «територіальна структура» та «просторовий паттерн». «Перший закон географії». Закономірності суспільної географії. Поняття «територіальний поділ праці» та «суспільно-географічне положення». Сучасні теорії, які пояснюють територіальний поділ праці. Поняття про суспільно-просторові процеси, їх класифікація. Поняття розміщення продуктивних сил. Концепція центральних місць. Чинники заселення території. Фактори розміщення підприємств. Вплив науково-технічного прогресу на розвиток і розміщення виробництва. Фактори регіонального розвитку «першої» та «другої природи». Фактори конкурентоспроможності регіонів. Особливості структури господарства. Поняття динамічності структури господарства. Поняття «розвиток», «трансформація» та «модернізація» господарства. Фордистська та пост-фордистська моделі розвитку промисловості. Просторова організація сфери послуг у містах та сільській місцевості. Поняття «відтворення населення». Типи відтворення населення. Принципи проведення переписів населення. Поняття ринку праці. Моделі ринку праці. Просторові моделі міграцій. Чинники поширення бідності населення. Методологічні підходи у соціально-географічних дослідженнях. Поняття «гендер» та «фемінізм». Просторова дифузія культурних інновацій.

II. «Вступ до урбаністичних студій», «Теорія та практика планування», «Вступ до міського планування»

Поняття міста. Класифікація міст за різними ознаками. Конурбації. Світові міста. Міста-супутники. Поняття урбанізації. Хибна урбанізація. «Здорова» урбанізація. Поняття ЕГП міста. Моделі циркулярного та лінійного міського метаболізму. Індикативне та директивне планування. Напрямки планування. Прогресивне, ретроградне і кругове планування. Реактивізм та інактивізм у плануванні. Стратегічне планування сталого територіального розвитку. Стратегії місцевого розвитку. А-В-С-аналіз. Місце міського планування в системі управління розвитком міста. Принципи міського планування. Співвідношення понять містобудування та архітектура. Містобудівна документація. Функціональне зонування міста. Проектування приміської зони. Містоутворювальна підсистема міста. Санітарно-гігієнічні фактори містобудування. Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади.

III. «Оцінка впливу природного середовища», «Сталий розвиток», «Ландшафтна екологія», «Урбоекологія»

Сталий розвиток міст. Принципи зеленого урбанізму. Поняття «компактного» міста. Поняття «стійкість міста» («urban resilience»). Стійкість громади до загроз природного та техногенного характеру. Проблеми водозабезпечення міст. Принцип ієрархії відходів. Стратегія transit-oriented development (TOD) у містах. Місцеві ланцюги доданої вартості та сталий розвиток. Політика «зеленого» зростання. Екологічна оцінка, її складові. Поняття «екологічний слід». Поняття прийнятної ризику. Поняття «характерний час» в ландшафтній екології. Структура екосистеми міста. Структурно-функціональна організація міських біогеоценозів.

IV. «Методи урбаністичних досліджень», «Географічне моделювання»

Джерела, кількість та цінність інформації. Перевірка рядів даних на стаціонарність. Перевірка рядів даних на відповідність закону нормального розподілу. Застосування кластерного аналізу в географічних дослідженнях. Дендрограма кластеризації. Застосування кореляційно-

регресійного аналізу в географічних дослідженнях. Оцінка кореляційно-регресійної моделі. Застосування факторного аналізу в географічних дослідженнях. Інтерпретація факторних ваг. Застосування методу Дельфі у географічних дослідженнях. Застосування методу історико-географічних зрізів. Застосування методів спостереження, анкетування, інтерв'ю, контент-аналізу, побудови ментальних карт, SWOT-аналізу в урбаністичних дослідженнях.

V. «Географія світу: міста та регіони», «Географія України», «Географія Києва та метрополітенського регіону», «Історична географія»

Постіндустріальний розвиток міст світу. Сучасні трансформації у розвитку міст світу. Сучасні критерії розвитку та створення нових міст. Проекти еко-міст у світі. Урбанізація в світі. Темпи урбанізації в світі. Динаміка чисельності населення міст світу. Найдавніші міста світу. Особливості розвитку міст Європи. Міста-привиди Європи. Миттєвий урбанізм та надмірна глобалізація міст Азії. Занепад міст – центрів промислового розвитку у Північній Америці. Особливості урбанізації в країнах, що розвиваються. Динаміка міського населення Африки. Історичні аспекти формування центрів суспільного розвитку на території України. Депопуляція населення в Україні. Демографічні кризи в Україні у 20 столітті. Старіння нації в Україні. Густота населення в регіонах України. Тривалість життя населення в регіонах України. Динаміка міського населення в Україні. Рівні безробіття у регіонах України. Трудова міграція населення в Україні. Поширення суб'єктивної бідності в Україні. Фактори розміщення атомних електростанцій в Україні. Розташування Києва як столиці України. Планувальна структура міста Києва. Система розселення Київського метрополітенського регіону. Особливості розвитку приміської зони Києва. Близня зона передмістя Києва. Вплив реформи АТУ України 2020 року на розвиток Київського метрополітенського регіону. Екологічні проблеми та розвиток екомережі Київського метрополітенського регіону.

Рекомендована література:

- Анісімова Г.М., Молнар Й.Й., Молнар Д.С.С. *Географія населення: курс лекцій*. Ужгород: СП «ПоліПрінт», 2012. 212 с.
- Безлюбченко О.С., Завальний О.В., Черноносова Т.О. *Планування і благоустрій міст*: навч. посіб. Харків : ХНУМГ, 2017. 205 с.
- Василенко І.А., Півоваров О.А., Трус І.М., Іванченко А.В. *Урбоекологія*. Дніпро: Акцент ПП, 2017. 309 с.
- Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. *Вступ до економічної і соціальної географії*. Київ: Либідь, 1996. 320 с.
- Гродзинський М.Д. *Ландшафтна екологія: Підручник*. Київ: Знання, 2013. 424 с.
- Гудзеляк І.І. *Географія населення: Навч. посібник*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 256 с.
- Дідик В.В., Павлів А.П. *Планування міст: Підручник*. Львів: Львівська політехніка, 2006. 411 с.
- Дронова О.Л. *Геоурбаністика: Навч. посібник*. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 419 с.
- Дронова О. Л. Запотоцький С. П. *Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст*: Навч.-метод. посібник. Київ: Прінт-Сервіс, 2018. 214 с.
- Економічна і соціальна географія світу*: Навч. посібник. / За ред. С.П. Кузика. – Львів: Світ, 2002. 672 с.
- Кононенко О.Ю. *Актуальні проблеми сталого розвитку*: навч.-метод. посібник. Київ: ДП «Прінт сервіс», 2016. 109 с.
- Кононенко О.Ю. *Економічна географія*: Навч.-метод. посібник. Київ, 2022. 131 с.
- Куйбіда В.С., Білоконь Ю.М. *Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід*. Київ: Логос, 2009. 108 с.
- Купач Т.Г. Гринюк О.Ю. *Географічні інформаційні системи: практичне застосування у географічних дослідженнях*: Навч. посібник. Київ: , 2021. 85 с.

- Мезенцев К.В. *Регіональне прогнозування соціально-економічного розвитку*: Навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 82 с.
- Мезенцев К.В., Мезенцева Н.І., Мостова І.О., Сайчук В.С. *Географія праці: сучасні концепти та ринки праці регіонів*: Навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2014. 190 с.
- Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. *Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність та поляризація*: Монографія. Київ: Прінт сервіс, 2014. 132 с.
- Мезенцева Н.І., Батиченко С.П., Мезенцев К.В. *Захворюваність і здоров'я населення в Україні: суспільно-географічний вимір*: Монографія. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2018. 136 с.
- Мезенцева Н.І., Кривець О.О. *Гендер і географія в Україні*: Монографія. Київ: Ніка-Центр, 2013. 194 с.
- Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. *Суспільно-географічне районування України*: Навч.-метод. посібник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2000. 228 с.
- Методи суспільно-географічних досліджень: Навч.-метод. видання / за ред. К. Мезенцева. Київ: Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с.
- Олійник Я.Б., Запотоцький С.П., Кононенко О.Ю., Мельничук А.Л., Пасько В.Ф. *Регіональна економіка*: Навч. посібник / За ред. Я.Б. Олійника. Київ, 2008. 444 с.
- Палеха Ю. М. *Планування забудови міського середовища*. Київ. 2008. 121 с.
- Пістун М.Д., Мезенцев К.В., Тьорло В.О. *Регіональна політика України: суспільно-географічний аспект*: Монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004. 130 с.
- Смаль І., Харченко О. *Соціально-економічна географія світу. Регіони і країни: Європа*: Навч. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 499 с.
- Соціальна географія*: Підручник / За ред. Л. Немець та К.Мезенцева. Київ: Фенікс, 2019. 304 с.
- Соціально-економічна географія України*: Навч. посібник. / За ред. О.І. Шаблія. Львів: Світ, 1994. 608 с.
- Топчієв О.Г. *Основи суспільної географії*: Навч. посібник. Одеса: Астропрінт, 2001. 560 с.
- Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С. *Планування території*: Навч. посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2014. 268 с.
- Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. *Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики*: Навч. посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 372 с.
- Топчієв О.Г. *Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики*: Навч. посібник. Одеса: Астропрінт, 2005. 632 с.
- Урбаністична Україна: в епіцентрі просторових змін*: Монографія / За ред. К.Мезенцева, Я.Олійника, Н.Мезенцевої. Київ: Фенікс, 2017. 438 с.
- Урбоекологія*: Підручник / за заг. ред. В. В. Мойсієнко. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 267 с.
- Шаблій О.І. *Основи суспільної географії*: Підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 296 с.
- Шаблій О.І. *Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії*: Монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2001. 744 с.
- Юрківський В.М. *Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни*: Підручник. К.: Либідь, 2000. 416 с.